

בראשית פרק כ"ב
עקדת יצחק
עם פירוש רש"י

K. Jongeling

2016

עקדת יצחק

Het Binden van Jitschak

Het Binden van Jitschak, עקדת יצחק, is een tekst die aanleiding heeft gegeven en nog geeft tot veel discussie. Wij beperken ons hier tot een vertaling van de tekst, met het commentaar van Rasjie, en enkele citaten uit werken die Rasjie gekend zal hebben.

Waar we in de noten de Midrasj Rabba, מדרש רבה, hebben aangehaald is er gebruik gemaakt van op het internet te vinden digitale versies van deze tekst. Waar we twijfelden hebben we vergeleken met J. Theodor, *Bereschit Rabba mit Kritischem Apparat und Kommentar*, vol. ii bearbeitet und ergänzt von Ch. Albeck, Berlin 1926 / ברלין תרפ"ז / מדרש בראשית רבה, נערך והושלם על ידי חנוך אלבעק, ברלין תרפ"ז / יהודה טהעאדאר, מדרש בראשית רבה, נערך והושלם על ידי חנוך אלבעק, ברלין תרפ"ז / Midrasj Rabba zonder verdere uitleg verwijst natuurlijk steeds naar Midrasj Rabba Bresjiet.

Tosefta citeren we naar de editie Zuckerman: משה שמואל צוקרמנדל, תוספתא על פי כתבי יד ערפורט ווינה עם / מראה מקומות וחלופי גרסאות ומפתחות / Moses Samuel Zuckerman, *Tosephta based on the Erfurt and Vienna codices with parallels and variants*, Jerusalem 1937².

Midrasj Tanchoema is geciteerd naar de digitale versie op het internet, vergeleken met מדרש תנחומא על חמשה חומשי תורה מאת חנוך זונדל, ירושלים.

Voor Talmoed Bavli hebben we gebruik gemaakt van de digitale versie op het internet te vinden op de website van Mechon Mamre.

Avot de Rabbi Natan is geciteerd naar de editie van Schechter: שנאור זלמן שעכטער, אבות דרבי נתן, ווילנא, תרמ"ז.

Seder Olam is geciteerd naar תשס"ז... סדר עולם רבא לתנא קאליקין רבי יוסי בן חלפתא...

Targoem Onkelos is op verschillende websites te vinden in een digitale versie.

Targoem Jonathan is onder meer te vinden op de website van het Aramese woordenboek, <http://call.cn.huc.edu/>.

K.J.

עקדת יצחק

בראשית פרק כ"ב

<p>רש"י אחר הדברים האלה. יש מרבתינו אומרים (סנהדרין פ"ט) אחר דבריו של שטן, שהיה מקטרג ואומר, מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד, אמר לו, כלום עשה אלא בשביל בנו, אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני, לא היה מעכב. ויש אומרים אחר דבריו של ישמעאל, שהיה מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, לא הייתי מעכב: הנני. כך היא ענייתם של חסידים, לשון ענוה הוא, ולשון זימון:</p>	<p>א וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִי:</p>
<p><i>Hierna</i>, sommige van onze rabbijnen zeggen (Sanhedrin 79b): Na de woorden van Satan, die aanklaagde en zei: Van alle maaltijden die Avraham gereed maakte heeft hij nog niet één stier of één ram aan U geofferd; Hij spak daarop tot hem: Zo deed hij slechts ter wille van zijn zoon, indien Ik zou tot hem zeggen: slacht hem voor Mij, dan zou hij zich daar niet aan onttrekken.¹ En er zijn er die zeggen: Na de woorden van Jisjmael, die zich er tegenover Jitschak op beroemde dat hij op zijn dertiende jaar was besneden en dat niet verhinderd had. Toen zei Jitschak tegen hem: Met dat ene geslachtsdeel wil je mij bang maken? Als de Heilige, gezegend zij Hij, tegen mij zou zeggen: Slacht jezelf voor mij, dan zou ik me daar niet aan onttrekken.² <i>Hier ben ik</i>, dat is het antwoord van de vromen, het is een uitdrukking van</p>	<p>Hierna, toen God Avraham op de proef stelde, zei Hij tegen hem: 'Avraham,' en hij zei 'Hier ben ik.'</p>

- 1 Talmoed Bavli, Sanhedrin 89b: ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם אחר מאי א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא אחר דבריו של שטן דכתיב ויגדל הילד ויגמלו וגו' אמר שטן לפני הקב"ה רבוננו של עולם זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גזל אחד להקריב לפניך אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אם אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זובחו מיד והאלהים נסה את אברהם אמר לו הקדוש ברוך הוא על מנת שנאמר לך שתקריב לי את בנך ולא תעכב על דעתיה דרבי לעזר דאמר אלהים והאלהים הוא ובית דינו מלאכי השרת אמרו אברהם זה שמח ושימח את הכל ולא הפריש להקב"ה לא פר אחד ולא איל אחד אמר להן הקדוש ברוך הוא על מנת שנאמר לו Na deze zaken, na de overdenkingen van de zaken, die daar plaatsvonden; wie overdacht ze? Avraham overdacht ze, en hij zei: Ik heb me verheugd en ik heb iedereen blij gemaakt, maar ik heb voor de Heilige, gezegend zij Hij, niets afgezonderd, zelfs geen stier en geen ram; toen sprak de Heilige, gezegend zij Hij, tot hem: In het geval dat je gezegd zou worden dat je je zoon aan Mij moest offeren dan zou je je daaraan niet onttrekken [de versie van Theodor/Albeck geeft hier Volgens r. Lezer, die zei: Elohim naast ha-Elohim, dat is Hij en zijn gerechtshof, zeiden de dienstengelen: Deze Avraham verheugde zich en maakte alle anderen blij, maar hij zonderde niet af voor de Heilige, gezegend zij Hij, zelfs geen stier en geen ram; daarop sprak de Heilige, gezegend zij Hij, in het geval dat hem gezegd zou worden dat hij zijn zoon moest offeren dan zou hij zich daaraan niet onttrekken.
- 2 Midrasj Rabba, lv 4: יצחק וישמעאל היו מדיינים זה עם זה זה אומר אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה וזה אומר חביב אני עלי שנמלתי לח' ימים אמר ליה ישמעאל אני חביב ממך למה שהיה ספק בידי למחות ולא מחיתי באותה שעה אמר יצחק הלואי היה נגלה עלי הקב"ה ואומר לי שאחתך אחד מאיברי ולא אעכב מיד והאלהים נסה את אברהם [נ"א א"ל ישמעאל אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה אבל אתה נמלת בקטנך ואי אפשר למחות א"ל יצחק כל מה שהלוייתה להקדוש ברוך הוא שלשה טפים דם הם אלא הריני עכשיו בן ל"ז שנה אילו Jitschak en Jisjmael hadden מבקש לי הקב"ה להשחט איני מעכב אמר הקדוש ברוך הוא הרי השעה מיד והאלהים נסה את אברהם] onenigheid met elkaar; de ene zei: ik ben meer geliefd dan jij, want ik werd na dertien jaar besneden, en de ander zei, ik ben meer geliefd dan jij want ik werd na acht dagen besneden. Toen zei Jisjmael: ik ben meer geliefd dan jij, waarom? Omdat ik de mogelijkheid had om het af te weren, maar ik weerde het niet af. Op dat moment zei Jitschak, Ach verscheen de Heilige, gezegend zij Hij, mij nu maar, en zei Hij maar dat ik één van mijn ledematen moest afsnijden, dan zou ik mij daar niet aan onttrekken. Direkt daarop: En God beproefde Avraham [andere versie: Jisjmael zei: Ik ben meer geliefd dan jij, want ik werd besneden na dertien jaar, maar jij werd besneden toen je nog klein was, en toen het dus onmogelijk was om te weigeren; toen zei Jitschak: Alles wat jij aan de Heilige, gezegend zij Hij, hebt afgestaan dat zijn maar drie bloeddruppels, maar kijk ik ben nu 37 jaar oud en wanneer de Heilige, gezegend zij Hij, van mij zou vragen mij te laten slachten, dan zou ik mij daar niet aan onttrekken. Toen zei de Heilige, gezegend zij Hij: Het uur is er, en direkt daarop: En God beproefde Avraham. vergelijk ook Midrasj Tanchoema, Wajjera 18.

<p>onderwerping en een uitdrukking van bereidheid.³</p> <p>רַט"י קח נא. אין נא אלא לשון בקשה, אמר לו בבקשה ממך עמוד לי בזה הנסיון, שלא יאמרו הראשונות לא היה בהן ממש: את בנד. אמר לו שני בני ישי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו יצחק, ולמה לא גילה לו מתחלה, שלא לערבבו פתאום, ותזוח דעתו עליו ותטרף, וכדי לחבב עליו את המצוה, וליתן לו שכר על כל דבור ודבור:</p>	<p>ב ויאמר קחנא את־בנך את־יחידך אשר־אהבת את־ יצחק</p>
<p><i>Neem toch</i>, נא is niet anders dan de uitdrukking van een verzoek. Hij zei tot hem: Alsjeblieft, houd voor Mij stand in deze beproeving, zodat men niet kan zeggen dat de eerste [beproevingen] niets wezenlijks bevatten.⁴</p> <p><i>Jouw zoon</i>: hij zei tot Hem, "Ik heb twee zonen." Jij zei tot hem, "Jouw enige." Hij zei tot Hem, "Deze is de enige van zijn moeder, en de andere is de enige van zijn moeder." Hij zei tot hem, "Die van wie je houdt." Hij zei tot Hem, "Allebei houd ik van ze." Hij zei tot hem, "Jitschak." En waarom heeft Hij dat hem niet vanaf het begin duidelijk gemaakt? Om hem niet plotseling in de war te brengen, en zijn geest arrogant en misleid zou worden, en om het gebod voor hem aantrekkelijk te maken en om hem te belonen voor ieder en elk woord.^{5, 6}</p>	<p>Hij zei: 'Neem toch je zoon, je enige, die je liefhebt, namelijk Jitschak,</p>
<p>רַט"י ארץ המוריה. ירושלים, וכן בדברי הימים לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה. ורבותינו פירשו, על שם שמשם הוראה יוצאה לישראל. ואונקלוס תרגמו על שם עבודת הקטרת, שיש בו מור נרד ושאר בשמים: והעלהו. לא אמר לו שחטוהו, לפי שלא היה חפץ הקדוש ב"ה לשחטו, אלא להעלהו להר לעשותו עולה, ומשהעלהו, אמר לו הורידהו: אחד ההרים. הקב"ה מתהא הצדיקים (ס"א משהא לצדיקים) ואחר כך מגלה להם, וכל זה כדי להרבות שכרו, וכן הארץ אשר אראך (בראשית יב, א), וכן ביונה וקרא עליה את הקריאה (יונה ג, ב):</p>	<p>וְלֵדְלֹךְ אֶל־אֶרֶץ הַמְּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים:</p>
<p><i>Het land Moria</i>, Jeroesjalajim, en zo in Divre HaJamiem (ii 3:1): <i>Om het Huis van de Eeuwige te bouwen in Jeroesjalajim, op de berg Moria</i>. En onze rabbijnen hebben uitgelegd dat dat is vanwege het feit dat vandaar Lering (הוֹרָאָה, <i>hora'a</i>) uitgaat naar Jisrael. Onkelos geeft de vertaling ervan als "de dienst van de wierook," omdat daarin myrrhe (מור, <i>mor</i>), nardus (נרד, <i>nard</i>), en andere specerijen voorkomen.</p>	<p>en ga naar het land Moria, en breng hem daar als brandoffer op een van de bergen die Ik je zal noemen.'</p>

- 3 Midrasj Tanchoema, Wajjera 22: **שָׁלַח עֲנֹתָנוּתוֹ שָׁלַח** ויאמר אליו אברהם ויאמר הגני, מהו לשון הגני, לשון ענוה, לשון חסידות, שָׁלַח עֲנֹתָנוּתוֹ שָׁלַח, en Hij zei tot hem: Avraham, Avraham, en deze zei: Hier ben ik; wat is dat voor een uitdrukking: hier ben ik? het is een uitdrukking van onderwerping, een uitdrukking van vroomheid, want zo is de nederigheid van de vromen overall.
- 4 Talmoed Bavli, Sanhedrin 89b: ויאמר קח נא את בנך אמר רבי שמעון בר אבא אין נא אלא לשון בקשה משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה והיה לו גבור אחד ונצחון לימים עמדה עליו מלחמה חזקה אמר לו בבקשה ממך עמוד לי במלחמה זו שלא יאמרו ראשונות אין בהם ממש אף הקב"ה אמר לאברהם ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן עכשיו עמוד לי בניסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים En Hij zei: *Neem toch je zoon*. R. Simeon b. Abba zei: נא (na) is niet anders dan de uitdrukking van een verzoek. Vergelijk de koning van vlees en bloed, die in vele oorlogen geraakte, maar hij had een groot strijder. En na lange tijd geraakte hij opnieuw in een zware strijd, en toen zei hij tot hem: Sta me ook bij in deze strijd, zodat men niet kan zeggen: die eerdere waren niet echt. Zo sprak ook de Heilige, gezegend zij Hij, tot Avraham: Ik heb je op de proef gesteld met vele beproevingen, en je hebt in alle gevallen stand gehouden. Blijf Me nu ook standvastig in deze beproeving, zodat men niet kan zeggen: die eerdere waren niet echt.
- 5 Talmoed Bavli, Sanhedrin 89b: **את בנך ב' בני ישי** את יחידך זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת תרוייהו רחימנא להו את יצחק וכל, *Jouw zoon*. Ik heb twee zonen. *Jouw enige*. Deze is de enige van zijn moeder, en de andere is de enige van zijn moeder. Die van wie je houdt. Ik houd van allebei. Jitschak! En waarom dit alles? Om hem niet plotseling in de war te brengen.
- 6 Midrasj Rabba xxxix 9: **אשר** הוא דעתיה דרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן ויאמר קח נא את בנך את יחידך א"ל זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת א"ל ואית תחומין במעיא א"ל את יצחק ולמה לא גלה לו כדי לחבבו בעיני וליתן לו שכר על כל דבור ודבור, Dat komt overeen met de mening van R. Jochanan, want R. Jochanan zegt: Hij zei, neem je zoon, je enige; hij zei Hem: Deze is de enige van zijn moeder, en de andere is de enige van zijn moeder. Hij zei hem: Die van wie je houdt. Is er een grens aan mijn emoties? Hij zei hem: Jitschak! En waarom heeft Hij het hem niet duidelijk gemaakt? Om hem nog meer geliefd te maken in Zijn ogen en om hem te belonen voor ieder en elk woord.
- Midrasj Rabba lv 7: **זה** הוא דעתיה דרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן ויאמר קח נא את בנך וגו' אמר לו בבקשה ממך קח נא את בנך א"ל תרין בני אית לי אי זה בן א"ל את יחידך א"ל זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אשר אהבת א"ל את יצחק ולמה לא גלה לו מיד כדי לחבבו בעיני וליתן לו שכר על כל דבור ודבור, En Hij zei: Hij zei, neem je zoon, enz., Hij zei tot hem, Alsjeblieft, neem toch voor Mij je zoon; hij zei tot Hem, ik heb twee zonen, welke zoon? Hij zei hem: Je enige! Hij zei tot Hem: Deze is de enige van zijn moeder, en de andere is de enige van zijn moeder. Hij zei hem: Die van wie je houdt. Is er een grens aan mijn emoties? Hij zei hem: Jitschak! En waarom heeft Hij het hem niet dadelijk duidelijk gemaakt? Om hem nog meer geliefd te maken in Zijn ogen en om hem te belonen voor ieder en elk woord.

<p>Daarginds (letterlijk <i>tot zover</i>), dat is een korte weg naar de plaats, die nog voor ons ligt. En de Midrasj Aggada geeft weer: Ik zal zien waar het is wat de Heilige, gezegend zij Hij, tot mij zei is (Bresjiet15:5): <i>Zo (כה) zal jouw nageslacht zijn.</i>¹² <i>Wij komen terug</i>, hij profeteerde dat ze beide zouden terugkeren.¹³</p>	<p>Toen zei Avraham tegen zijn knechten: 'Jullie blijven hier bij de ezel; ik ga met de jongen daarginds heen. Nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer bij jullie terug.'</p>
<p>רש"י המאכלת. סכין, על שם שאוכלת את הבשר, כמה דתימא ותרבי תאכל בשר, ושמכשרת בשר לאכילה. דבר אחר, זאת נקראת מאכלת, על שם שישראל אוכלים מתן שכרה: וילכו שניהם יחדו. אברהם שהיה יודע שהולך לשחוט את בנו היה הולך ברצון ושמחה כיצחק שלא היה מרגיש בדבר:</p>	<p>ו ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו:</p>
<p><i>Het mes</i>, Heb. המאכלת, dat heet zo omdat het het vlees opeet (תאכלו), zoals er staat: <i>en Mijn zwaard zal het veel verteren</i> (אוכלת, Dev. 32:42), en omdat het vlees geschikt maakt voor consumptie (אכילה). Een andere verklaring: Dit is <i>ma'achelet</i> (מאכלת) genoemd omdat Jisrael nog steeds eet (אוכלים) van de beloning ervoor gegeven.¹⁴ <i>Zo gingen ze samen op weg</i>, Avraham, die wist dat hij zijn zoon ging slachten, was even gewillig en vrolijk als Jitschak die niet van de zaak op de hoogte was.¹⁵</p>	<p>Daarop liet Avraham zijn zoon Jitschak het hout voor het brandoffer dragen; zelf droeg hij het vuur en het offermes. Zo gingen zij samen op weg.</p>
<p>ז ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלה:</p>	
<p>Toen zei Jitschak tegen zijn vader Avraham: 'Vader.' Hij antwoordde: 'Hier ben ik, mijn zoon.' Jitschak zei: 'Wij hebben wel vuur en hout, maar waar is het offerdier?'</p>	
<p>רש"י יראה לו השה. כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שם, לעולה בני, ואף על פי שהבין יצחק שהוא הולך להשחט, וילכו שניהם יחדו בלב שוה:</p>	<p>ח ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחדו:</p>
<p><i>Hij zal voorzien in een lam</i>, dat is: Hij zal zien en voor Zichzelf het lam uitkiezen,¹⁶ en als er geen lam is, dan zal mijn zoon dienen als brandoffer; en ook al begreep Jitschak dat hij geslacht ging worden, toch <i>gingen beide samen</i>, eensgezind.¹⁷</p>	<p>Avraham antwoordde: 'God zelf zal wel voor het offerdier zorgen, mijn zoon.' En samen gingen zij verder.</p>

12 Midrasj Tanchoema Wajera 23: מהו עד כה? נראה מה יהיה בסוף כה שאמר לי הקדוש ברוך הוא, כה יהיה זרעך. We zullen zien wat er zal zijn aan het einde van zó, zoals de Heilige, gezegend zij Hij, tot mij gezegd heeft: zó zal jouw nageslacht zijn.
 Midrasj Rabba lvi 2: ואני והנער נלכה עד כה א"ר יהושע בן לוי נלך ונראה מה יהיה בסופו של כה r. Jehosjoea ben Levie zegt: we gaan en we zullen zien wat er zal zijn aan het einde van zó.

13 Midrasj Tanchoema Wajera 23: *nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer bij jullie terug*, zijn mond maakte hem bekend dat ze beide gezond en wel zouden terugkeren.
 Avot de Rabbi Natan (versie b) 43: אברהם נתבא ולא ידע מה נתבא שנאמר ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם אין כתיב: *ik ga met de jongen daarginds heen, en nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer bij jullie terug*; er staat hier niet anders geschreven dan *en wij komen weer bij jullie terug*; hij profeteerde dat onze vader Jitschak zou terugkeren.
 Midrasj Rabba lvi 2: *en nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer bij jullie terug*; hij maakte bekend dat hij gezond en wel van de berg Moria zou terugkeren.

14 Midrasj Rabba lvi 3: אמר ר' חנינא למה נקראת סכין מאכלת לפי שמכשר אוכלים ורבנן אמרי כל אכילות שישראל אוכלים בעוה"ז אינם r. Chanina zegt: waarom wordt het mes מאכלת (*ma'achelet*) genoemd, omdat het spijzen kosjer maakt, en onze rabbijnen zeggen: al het voedsel dat Jisrael eet in deze wereld kunnen ze slechts eten door de verdienste van dit mes.

15 Midrasj Rabba lvi 3: זילכו שניהם יחדו זה לעקוד זה ליעקד זה לשחוט זה לישחט, zij beiden gingen samen, de een om te binden, de ander om gebonden te worden, de een om te slachten de ander om geslacht te worden.

16 Targoem Jonathan a.l.: ואמר אברהם ה' יבחר ליה אמרא לעלתא ברי ואולו תרויהום בלב שלים כחדא: en Avraham zei: de Eeuwige zal zich het lam ten offer uitkiezen, mijn zoon, en ze gingen getweeën verder gerust en eensgezind.

17 Midrasj Rabba lvi 4: אלהים יראה לו השה בני ואם לאו אתה השה לעולה בני וילכו שניהם יחדו זה לעקוד זה ליעקד זה לשחוט זה לישחט, God zal voor zich een lam voorzien, mijn zoon, en zo niet dan ben jij het lam voor het brandoffer, mijn zoon; zij beiden gingen samen, de een om te binden, de ander om gebonden te worden, de een om te slachten de ander om geslacht te worden.

<p>רש"י ויעקד. ידי ורגליו מאחוריו, הידים והרגלים ביחד היא עקידה (שבת נד.), והוא לשון עקודים, שהיו קרסוליהם לבנים, מקום שעוקדים אותן בו היה ניכר:</p>	<p>ט ויבאו אלה המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים:</p>
<p><i>En hij bond</i>, zijn handen en zijn voeten achter hem; handen en voeten samengebonden staat bekend als <i>akeda</i> (עקידה).¹⁸ En dat is de betekenis van <i>akoediem</i> (עקדים, Bresjiet 30:39), nl. dat hun enkels wit waren, de plaats waar ze samengebonden waren was herkenbaar.</p>	<p>Toen zij de plaats die God hem had aangewezen bereikten, bouwde Avraham daar een altaar, stapelde er het hout op, bond zijn zoon Jitschak vast en legde hem op het altaar, bovenop het hout.</p>
<p>י וישלח אברהם את ידו ויקח את המזבח לשחט את בנו:</p>	
<p>Toen Avraham echter zijn hand uitstak naar het mes om daarmee zijn zoon te offeren,</p>	
<p>רש"י אברהם אברהם. לשון חבה הוא, שכול את שמו:</p>	<p>יא ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הגני:</p>
<p><i>Avraham! Avraham!</i> het is de uitdrukking van genegenheid, dat Hij zijn naam herhaalde.¹⁹</p>	<p>riep de engel van de heer hem vanuit de hemel toe: 'Avraham, Avraham!' En hij antwoordde: 'Hier ben ik.'</p>
<p>רש"י אל תשלח. לשחוט. אמר לו אם כן לחנם באתי לכאן, אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום: כי עתה ידעתי. אמר רבי אבא, אמר לו אברהם, אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער, אמר לו הקב"ה, לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, כשאמרתי לך קח מוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוהו אלא העלהו, אסקתיה אחתיה: כי עתה ידעתי. מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולאומות התמהים מה היא חבתי אצלך, יש לי פתחון פה, עכשיו, שרואין כי ירא אלהים אתה:</p>	<p>יב ויאמר אל-תשלח ידך אל-הנער ואל-תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי-ירא אלהים אתה ולא חשכת את-בנך את-יחידך ממני:</p>
<p><i>Strek niet uit</i>, om te slachten; hij zei tot Hem, Als dat zo is dan ben ik voor niets hierheen gekomen; laat ik hem toch een wond toebrengen en een beetje bloed naar buiten doen komen. Maar Hij zei tot hem, Doe hem helemaal niets (מאומה, <i>me'oema</i>) aan; veroorzaak geen enkele smet (מום) aan hem!²⁰ <i>Want nu weet Ik</i>, Rabbi Abba zei: Avraham zei tot Hem: ik zal mijn klacht aan U uitleggen; gisteren zei U tot mij (Bresjiet 21:12): want door Jitschak zal jouw nageslacht genoemd worden, maar U kwam erop terug en zei (vers 2): Neem je zoon. En nu zegt U strek je hand niet uit. De Heilige, gezegend zij Hij, sprak tot hem (Ps. 89:35):] <i>Ik zal mijn verbond met hem niet schenden, Ik neem niet terug wat Ik heb toegezegd</i>; toen ik tegen je zei: Neem, veranderde ik niets aan wat Ik gezegd heb, want Ik zei niet: Slacht hem, maar breng hem naar boven; je hebt hem boven gebracht, breng hem nu weer naar beneden.²¹ <i>Want nu weet Ik</i>, vanaf heden heb ik een antwoord voor Satan en voor de volkeren die</p>	<p>En Hij zei: 'Strek je hand niet uit naar de jongen en doe hem niets! Ik weet nu dat u God vreest, want u hebt Mij uw zoon, uw enige, niet willen onthouden.'</p>

18 Talmoed Bavli, Sjabbat 54a: א"ר יהודה עקוד עקידת יד ורגל כיצחק בן אברהם: r. Jehoeda zegt: 'aqud (עקוד) betekent het binden van hand en voet, als in het geval van Jitschak de zoon van Avraham.

19 Midrasj Rabba lvi 6: תני רבי חייא לשון חיבה לשון זירו: r. Chajja geeft de overlevering dat dit een uitdrukking van genegenheid en aanmoediging is.

Tosefta, Berachot 1: משה משה, אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל כולן לשון חבה לשון זירו: Mosje, Mosje, Avraham, Avraham, Jaakov, Jaakov, Sjmoeël, Sjmoeël dat zijn allemaal uitdrukkingen van genegenheid en aanmoediging (vergelijk Sifra, Wayikra, 1: (משה משה, אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל לשון חבה ולשון זירו).

20 Midrasj Rabba lvi 7: א"ל אוציא ממנו טפת דם אמר לו אל תעש לו מאומה אל תעש לו מומה כי עתה ידעתי הודעתי לכל שאת אוהבני ולא וגו חשכת, hij zei tot Hem, laat me een beetje bloed aan hem onttrekken; Hij zei hem: je mag hem niets (מאומה, *me'oema*) aandoen, dat is: je mag hem geen vermindering (מומה, *moema*) toebrengen, want nu weet Ik –Ik heb het aan iedereen bekend gemaakt– dat je Mij liefhebt en Mij niets onthoudt, etc.

21 Midrasj Rabba lvi 8: אמר לו הקדוש ברוך הוא אברהם לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה כשאמרתי לך קח נא את בנך לא אמרתי לשם, de Heilige, gezegend zij Hij, sprak tot hem: Avraham, *Ik zal mijn verbond niet schenden, Ik neem niet terug wat Ik heb toegezegd*, want toen Ik je zei: neem je zoon heb ik niet gezegd: slacht hem, maar alleen: breng hem daarboven.

komende geslachten gezegd zal worden: Op de berg van de Eeuwige zal de as van Jitschak te zien zijn, opgehoopt en staande voor de verzoening.

טו ויקרא מלאך יהוה אל-אברהם שנית מן-השמים:

Toen riep de engel van de heer voor de tweede maal uit de hemel tot Avraham

טז ויאמר בי נשבעתי נאס-יהוה כי יען אשר עשית אתה-דבר הזה ולא חשכת את-בנה אתי-חידך:

en zei: 'Bij Mijzelf heb Ik gezworen – godsspraak van de Eeuwige – omdat u dit gedaan hebt en Mij uw zoon, uw enige, niet hebt onthouden,

רש"י
ברך אברכה. אחת לאב (ט) ואחת לבן; והרבה ארבה.
אחת לאב ואחת לבן;

זו כִּי-בָרַךְ אֲבִרְכֶךָ וְהִרְבָּה אֲרָבָה אֶת-זֶרְעֶךָ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכִחֹל אֲשֶׁר עַל-שֵׁפֶת הַיָּם וַיִּרְשׂ זֶרְעֶךָ אֶת שְׂעַר אֵיבָיו:

Ik zal je overvloedig zegenen, één voor de vader en één voor de zoon.
En Ik zal zeer talrijk maken, één voor de vader en één voor de zoon.²⁷

zal Ik u overvloedig zegenen en uw nako-melingen zeer talrijk maken als de sterren aan de hemel en de zandkorrels aan het strand van de zee. Uw nakomelingen zullen de poort van hun vijand bezitten.

יח והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי:

Om uw zaad zullen alle geslachten van de aarde zich gezegend noemen, omdat u naar mijn stem hebt geluisterd.⁹

רש"י
וישב אברהם בבאר שבע. לא ישיבה ממש שהרי בחברון היה יושב, י"ב שנים לפני עקידתו של יצחק יצא מבאר שבע והלך לו לחברון, כמו שנאמר ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, מרובים משל חברון הראשונים, והם כ"ו שנה, כמו שפירשנו למעלה:

יט וישב אברהם אל-נעריו ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע וישב אברהם בבאר שבע: פ

En Avraham bleef in Be'er Sjeva wonen, hier wordt niet een vaste woonplaats bedoeld, want hij woonde in Chevron. Twaalf jaar voor het binden van Jitschak verliet hij Be'er-Sjeva en ging hij naar Chevron, zoals eerder is gezegd (Bresjiet 21:34): *En Avraham bleef in het land van de Filistijnen voor vele dagen*, d.i. langer dan de eerste [jaren] in Chevron, en dat waren zesentwintig jaren, zoals we eerder hebben uitgelegd.²⁸

Daarop keerde Avraham naar zijn knechten terug; samen gingen zij naar Be'er Sjeva. En Avraham bleef in Be'er Sjeva wonen.

handen vallen van misdaden en kwalijke activiteiten, dat U hunner gedenkt dit binden en dat U vervuld raakt van medelijden met hen.

27 Midrasj Rabba Ivi 11: ברכה לאב ברכה לבן, *want Ik zal u zegenend zegenen* etc., een zegen voor de vader en een zegen voor de zoon.

28 Seder Olam 1: ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים הימים הללו מרובים על של חברון שהיו כ"ה שנה והללו כ"ו שנה, en Avraham woonde in het land van de Filistijnen gedurende een lange tijd en deze was langer dan de periode in Chevron, want dat waren 25 jaren en dit waren 26 jaren.

